स्मै नर इत्येनमवेक्षते पत्नी इत्यादौ (१०. ५. ४.) पत्न्या एव कर्तृत्वम् न यजमानस्य · उक्तादेव हेतोः । यानि च क्रत्वर्थानि समन्त्रकाणि तेष्वविद्यत्वात्पत्नी न स्यात् · स्त्रीणामध्ययनप्रतिषेधात्सा मन्त्रोच्चारणं कर्तुं न शक्नोति · न चान्यथानुपपत्त्या तस्या अप्यध्ययनं कल्पयितुं शक्यते · सम्पन्नविद्येन पुंसा तेषामनुष्ठानसिद्धिः · यद्धि क्रत्वर्थं तदेव न येन केनचित्कर्तव्यम् · अतोऽनुपपत्तेः क्षीणत्वात्प्रतिषिद्धस्य पत्न्या अध्ययनस्य पुनःप्रसवे न किंचित्प्रमाणमस्ति · तस्मात्तदपि पत्न्या न कर्तव्यम् । याश्चाशिषो यच्च ब्रह्मचर्यं तत्पुरुषं प्रति गुणभूतम् न तत्रान्यतरेण कृते सिध्यति अन्यतरस्य संस्कारो हीयते · न च तत्र यजमानस्योपादेयत्वेन श्रवणम् तस्माल्लिङ्गमप्यविवक्षितम् अत आशीर्ब्रह्मचर्यमुभयोः । आशीःशब्देनात्र संस्कारा लक्ष्यन्ते व्रत्याशनाधःशयनपावनाद्यञ्जनाभ्यञ्जनादयः · ते ह्युभयोर्भवन्ति । संस्कारेष्वपि पत्न्या वपनं न भवति · कुतः · वपनविधौ केशश्मश्रु वपतऽइति (२. १. १.) समाहारद्वन्द्वोऽयम् · तत्र केशश्मश्रुणोरितरयोगे सति शास्त्रोक्तं वपनं न सम्पद्यते · न च पत्न्यास्तयोः साहित्यमस्ति श्मश्रुभावात् · अतस्तस्या न वपनमसामर्थ्यादिति तन्त्ररत्ने । ब्रह्मचर्यग्रहणं कामानां लक्षणार्थम् ब्रह्मचर्यस्याशीर्ग्रहणेनैव लक्षितत्वात् · कामा अपि पत्न्या भवन्ति तदभावेऽधिकारानुपपत्तेः । येऽप्यमन्त्रकाः क्रत्वर्थास्तेष्वपि यजमान एव कर्ता विहितत्वात् स्वतन्त्रत्वाच्च · अतः सर्वं समन्त्रकममन्त्रकं च याजमानं यजमानेनैव कर्तव्यम् आकृत्यविहितं त्वाज्यावेक्षणादि पत्न्या कर्तव्यम् नान्यत् ॥ ॥ तदेवमङ्गहीनादिवर्जितानां ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यानां पत्नीसहितानामग्निहोत्रादिकर्मस्वधिकार उक्तः । अथ रथकारस्याधिकारमाह ·

रथकारस्याधाने ॥ १ ॥ रथकारस्याधानेऽग्न्याधेयकर्मणि अधिकारो भवति · वर्षासु रथकार आदधीतेति श्रुतेः । अत्रेदं संदिह्यते · किं त्रैवर्णिकाणामन्यतमो रथकरणयोगाद्रथकारः आहोस्विन्नियतं किंचिज्जात्यन्तरमिति । किं तावत्प्राप्तम् · त्रैवर्णिकानामन्यतम एवेति · कुतः · सोऽपि हि रथं करोतीति योगाद्रथकार इत्युच्यते · तस्य च त्रैवर्णिकत्वादाधानं प्राप्तमेव ऋतुमात्रं विधेयम् · तथा सत्येकार्थविधानाद्वाक्यभेदो न भवति लाघवं च । जात्यन्तरपक्षे तु तस्याधानं विधा-